

ophævelsen ved lov nr. 555 af 29/5 2018,¹¹ idet der alene blev henvist til, at konsekvensen af ophævelsen ville være, at kravet forældes efter de almindelige regler i FOL (hvilket selvsagt inkluderer den almindelige suspensionsregel i § 3, stk. 2), og at det tillige kan bortfalde ved passivitet.

En tilsvarende regel i *ejerlejlighedslovens § 16 a, stk. 3*, blev ophævet på den måde, at den ikke blev gentaget i den nye ejerlejlighedslov, lov nr. 908 af 18/6 2020, der trådte i kraft 1/7 2020. Også denne regel indeholdt en forældelsesfrist på 6 måneder for en købers krav om nedsættelse af prisen, hvis den var væsentligt højere end lejlighedens værdi. Reglen herom var uden praktisk betydning, hvilket også var begrundelsen for ikke at videreføre den¹² – og dermed bortfaldt også den særlige forældelsesregel.

2.2. Indførelse af nye

Ved følgeloven gennemførtes ikke kun ophævelse af en række specielle forældelsesregler, men også indførelse af nye. De væsentligste af dem følger den nedenfor omtalte ”model”, hvorefter der som hovedregel henvises til FOL, men hvor denne henvisning modificeres af en række afvigelser fra reglerne i FOL.

Dette gælder for det første *arbejdsskadesikringslovens § 36, stk. 2-5*, som ændret (stk. 2) og indføjet (stk. 3-5) ved følgelovens § 21. Disse ændringer var ikke indeholdt i forslaget til følgeloven, hvor det blot noteredes,¹³ at mens krav på erstatning efter loven hidtil kun forældedes efter DL 5-14-4 (idet det ved UfR 2000.19 H var blevet fastslået, at disse krav ikke omfattedes af 1908-loven¹⁴), ville forældelsen efter reformen følge de almindelige regler i FOL, dvs. som udgangspunkt

-
11. Jf. bemærkningerne i FT 2017-18, tillæg A, lovforslag 177 (almindelige bemærkninger pkt. 2.7.2. og bemærkninger til ophævelsesbestemmelsen). Loven byggede i øvrigt på forslag i en rapport fra en ”Arbejdsgruppe om ansvarlig drift af andelsboliger” (maj 2017), men denne rapport indeholder intet om forældelsesreglen.
  12. Jf. ”Rapport fra udvalg om ejerlejlighedsloven” (marts 2018) s. 138.
  13. Jf. FT 2008-07, tillæg A, s. 5703.
  14. Jf. *Bo von Eyben: Forældelse II* s. 62.

en 3-årig forældelse i stedet for en 20-årig. Dette var også blevet noteret af Forældelsesudvalget, som ikke fandt, at der var grund til at indføre særregler for disse krav.¹⁵ I tillægsbetænkningen til forslaget til følgeloven fremkom imidlertid ændringsforslag, som – uden nærmere forklaring – begrundedes med ”arbejdsskadeområdets særlige karakter”.¹⁶ Reglerne indeholdt fire afvigelser i forhold til FOL: Forældelsesfristen skulle være 5 år (i stedet for 3 år) – ikke kun for krav på erstatning efter loven, men også for krav om erstatning mod arbejdsgiveren i anledning af arbejdsskader. Dernæst skulle kun positivt kendskab til kravet og *groft* uagtsomt burde-viden udelukke eller standse suspension, mens også simpel uagtsomhed efter FOL § 3, stk. 2, har denne virkning. Den 1-års tillægsfrist, som ville gælde efter FOL § 21, stk. 2, blev udvidet til en 3-års frist efter afgørelse fra arbejdsskademyndigheden. Endelig skulle der i visse tilfælde af genoptagelse af en sag slet ikke gælde nogen kort forældelsesfrist, men kun den absolutte frist, der følger af FOL § 3, stk. 3, nr. 1 (30 år).

Dernæst indførtes specielle forældelsesregler i *skatteforvaltningslovens* §§ 34 a og b ved følgelovens § 37. Også her suppleredes en henvisning til FOL i § 34 a, stk. 1, med en række undtagelser fra dennes regler, hvoraf den vigtigste var indførelsen af en absolut forældelsesfrist på 10 år i § 34 a, stk. 4, som den eneste forældelsesfrist, der gælder for krav, der udspringer af en ekstraordinær ansættelse af indkomst- eller ejendomsværdiskat og af en ekstraordinær fastsættelse af afgiftstilsvær eller afgiftsgodtgørelse. Baggrunden herfor var en anden end ændringen af arbejdsskadesikringsloven. Krav på skatter og afgifter var omfattet af 1908-loven, men der var tidligere gennemført væsentlige undtagelser herfra i en række af de tilfælde, hvor krav opstod i forbindelse med en ekstraordinær skatte- eller afgiftsfastsættelse, dvs. en ansættelse, der fandt sted uden for de almindelige frister herfor i skatteforvaltningsloven.¹⁷ Disse krav forældedes således kun efter DL 5-14-4. Ved følgeloven blev disse undtagelser gjort til den generelle regel, således at den korte forældelsesfrist (nu

---

15. Jf. Bet. 1460/2005 s. 169.

16. FT 2006-07, tillæg B, s. 1704.

17. Se om udviklingen, *Bo von Eyben*: Forældelse s. 48 ff.

3 år) ikke gælder i nogen af de tilfælde, hvor krav opstår i forbindelse med en ekstraordinær ansættelse, men kun en lang, absolut frist (der i overensstemmelse med systemet i FOL blev en frist på 10 år fra forfaldstidspunktet i stedet for 20 år fra stiftelsestidspunktet i henhold til DL 5-14-4). Andre afvigelser fra FOL var navnlig nogle udvidelser i forhold til regler i FOL, dels således, at princippet i FOL § 21, stk. 2, blev udstrakt til at gælde skattemyndighedernes iværksættelse af ansættelse, dels at princippet i FOL § 13 blev udstrakt til at omfatte krav om betaling af unddragne skatter.

En tredje, nyindført fravigelse af FOL vedrørte forældelse af *krav om tilbagebetaling af visse tilskud fra EU*. Denne forældelse reguleredes i forvejen udelukkende af EU-regler om de pågældende tilskud, men problemet var, at der for en række tilskud gjaldt en national medfinansiering, der principielt var omfattet af nationale regler, herunder således danske regler om forældelse af krav på tilbagebetaling (dvs. 1908-loven). Der kunne derfor være forskellige forældelsesregler vedrørende forskellige dele af et samlet tilskud. På et enkelt område (tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfond) var det i loven herom bestemt (i § 18), at forældelse af krav om tilbagebetaling af tilskud, der er finansieret både af EU-midler og af nationale midler, i det hele følger reglerne i de gældende EU-forordninger. I følgeloven blev dette princip – og denne regel – overført til alle andre tilskudsområder, således at alle dele af tilskuddet blev undergivet samme forældelsesregler.¹⁸ Ændringen omfattede 8 forskellige tilskudsområder, hvoraf de 5 senere er ophørt (følgelovens §§ 29-33). Tilbage står reglerne i skovlovens § 58 a (følgelovens § 25), naturbeskyttelseslovens § 56 a (følgelovens § 26) og byfornyelseslovens § 103 b (følgelovens § 35); hertil kommer den ovenfor nævnte, fortsat gældende regel i loven om regional- og socialfonde.

Reglernes henvisning til de ”gældende forordninger” omfatter Rådets forordning 2988/95 om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser (normalt betegnet som svigsforordningen). I dennes art. 3 er fastsat en forældelsesfrist på som hovedregel

---

18. Jf. FT 2006-07, tillæg A, s. 5678.

4 år og en række regler om afbrydelse af forældelsen, der (også) afviger fra FOL (jf. nærmere herom i kap. VI, afsnit 4.1.).

En specialregel om forældelse, som er dikteret af EU-regler, indførtes ved lov nr. 1541 af 13/12 2016 om behandlingen af erstatningssager vedrørende overtrædelser af *konkurrenceretten*. I følgelovens § 46 var der blevet indført en regel i konkurrencelovens § 25 om forældelse af erstatningskrav af denne karakter, som fulgte den nedenfor omtalte model med en generel henvisning til FOL, suppleret af en særregel, der her skulle sikre, at tillægsfristen efter FOL § 21, stk. 2, kunne finde anvendelse ved indbringelse af sager for konkurrencemyndighederne. Men denne regel blev ophævet, da EU-direktiv 2014/104 blev implementeret ved den nævnte lov. Direktivets art. 10 indeholder regler om forældelse, som bl.a. kræver en forældelsesfrist på mindst 5 år og med regler om begyndelsestidspunktet for fristen og om foreløbig afbrydelse ved konkurrencemyndighedernes skridt til at undersøge eller forfølge de overtrædelser, som erstatningskravet vedrører. I loven er disse regler gennemført i § 15, stk. 1 (5-års frist), stk. 2 og 4 (foreløbig afbrydelse), der suppleres af regler fra FOL (stk. 3 om den absolutte frist og stk. 7 og 8 om afbrydelse i øvrigt og om retsvirkninger) og af yderligere specialregler i stk. 5 og 6 om foreløbig afbrydelse. Reglerne er behandlet i kap. V, afsnit 3.3.

En anden specialregel, som er dikteret af EU-regler, og som gennemførtes nogenlunde samtidig med FOL, er *miljøskadelovens* § 48, der fastsætter en 5-års frist for myndigheders krav om refusion af udgifter til selvhjælpshandlinger mod den ansvarlige forurener. Derimod er 30-års fristen i lovens § 3 ikke en specialregel i forhold til FOL, men blot en betingelse for, at loven overhovedet finder anvendelse.

2.3. Tilpasning til FOL

Som nævnt i afsnit 1 blev en række særregler om forældelse ved følgeloven tilpasset reglerne i FOL, således at der opstilledes en hovedregel om forældelse efter FOL, men suppleret med en eller flere specifikke undtagelser fra denne hovedregel. Som nævnt i afsnit 2.2. blev samme model anvendt ved indførelsen af nye specielle forældelsesregler. Undtagelserne har forskellig karakter, men er selvsagt alle udtryk for,

at man har fundet, at særlige forhold på det pågældende område har bevirket, at forældelsen ikke i det hele burde følge reglerne i FOL. Nogle af fravigelserne vedrører forældelsesfristens længde (særligt den absolutte frist), mens andre vedrører dens begyndelsestidspunkt, tillægsfrist ved indtræden i krav eller andre specialspørgsmål.

Hovedreglen indebar naturligvis, at krav omfattet af specialreglen, blev omfattet af FOL's *almindelige forældelsesfrist*, dvs. en 3-års frist (eller en 10-års frist, hvis specialreglen omfattede krav, der efter FOL var omfattet af en sådan frist, jf. som eksempel herpå henvisningen til FOL i gældslovens § 25, stk. 2, og § 49 som ændret ved følgelovens § 9). Denne tilpasning indebar ændringer af tidligere forældelsesfrister, både af frister, der havde været kortere (FAL § 29, der indeholdt en 2-års frist med suspension og en – i princippet – absolut frist på 5 år), og frister, der havde været længere (KEL § 59, stk. 1, der indeholdt samme 5-års frist for krav om patienterstatning, som ville følge af 1908-loven). Andre særreglers frister krævede ingen ændring, fordi de i forvejen opererede med en 3-års frist (jf. PAL § 14, stk. 1. atomskadeerstatningslovens § 25, stk. 1, og KEL § 60, stk. 1 om lægemiddelskadeerstatning) – til dels som følge af EU-direktiver eller af konventioner. Krav om forskudsvis betalte børnebidrag var omfattet af en 20-årig forældelse, som også ville følge af DL 5-14-4; hvis ikke andet blev bestemt, ville kravet blive omfattet af FOL's 3-års frist, men ved følgelovens § 27 ændredes fristen til en 10-års frist.

Alle de nævnte erstatnings- og forsikringskrav er således omfattet af den almindelige 3-års forældelse (hvad enten den følger af henvisninger til FOL eller er direkte fastsat som i KEL § 59, stk. 1, og § 60, stk. 1). Dette ville også gælde som følge af FOL § 1 uden sådanne henvisninger eller specialbestemmelser, som derfor alene kan motiveres med, at der netop skulle gælde visse afvigelser i forhold i forhold til andre bestemmelser i FOL.

Mindst er afvigelsen i *erstatningsansvarslovens (EAL) § 16, stk. 3*, som indføjet ved følgelovens § 8. Bestemmelsens 1. pkt. indeholder henvisningen til FOL, mens 2. pkt. fastslår, at FOL § 2, stk. 2, ikke gælder for den betalingsfrist, der følger af EAL § 16, stk. 1. Reglen er selvsagt motiveret med en antagelse om, at denne betalingsfrist – uden en særregel – ville udskyde forældelsesfristens begyndelsestidspunkt

efter FOL § 2, stk. 2.¹⁹ Som det vil fremgå nedenfor kap. II, afsnit 1.2., er denne antagelse ikke korrekt, og bestemmelsen er derfor overflødig. Det samme gælder således også henvisningen til FOL i 1. pkt., og tilføjelsen om, at FOL kun gælder i det omfang, ikke andet følger af anden lov, idet dette allerede følger af FOL § 1.

En fravigelse af FOL var derimod nødvendig ved *produktansvar*, fordi EU-direktivet bag PAL (direktiv 1985/374) fastsatte en absolut 10-års frist ved siden af en 3-års frist med (indbygget) suspension. Denne 10-års frist blev gennemført i PAL § 14, stk. 2, der gjorde det klart, at den kun gjaldt for det direktivbaserede produktansvar, men ikke for produktansvar efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontraktforhold (det såkaldt retspraksisudviklede produktansvar). Denne sondring blev ved følgelovens § 6 videreført i PAL § 14, stk. 2, således at 10-års fristen gælder for det direktivbaserede produktansvar, mens den absolutte frist uden for dette område – i kraft af henvisningen i § 14, stk. 1 – følger de almindelige regler i FOL, herunder 30-års fristen ved erstatning for personskade i § 3, stk. 3, nr. 1. En anden konsekvens af direktivets absolutte frist var tilføjelsen i § 14, stk. 3, af, at den ikke kan forlænges ved tillægsfrist efter FOL § 12, stk. 2.

Ved erstatning for *miljøskader* gjaldt efter MEL principielt samme sondring som i PAL mellem forældelse af krav på erstatning ”efter loven”, som særskilt reguleredes i lovens § 6 (en frist på 5 år med indbygget suspension og en absolut 30-års frist), og forældelse af krav på erstatning for miljøskader i øvrigt, som reguleredes af almindelige forældelsesregler (dvs. en 5-års frist efter 1908-loven og en absolut frist på 20 år i henhold til DL 5-14-4). 5-års fristen skulle naturligvis forkortes til FOLs almindelige 3-års frist, og da FOL indførte en 30-års absolut frist, netop for at bringe de almindelige regler om erstatning for miljøskader i overensstemmelse med MEL, kunne det synes unødvendigt med nogen særregel. Alligevel gennemførtes en sådan ved følgelovens § 5, udelukkende fordi det af motiverne til den hidtidige regel fremgik, at begyndelsestidspunktet for 30-års fristen

---

19. Jf. FT 2006-07, tillæg A, s. 5677.

ved personskader var et andet end det, der fulgte af FOL § 3, stk. 3, nr. 1, og således skulle det fortsat være.

For så vidt angår *erstatning for atomskader* indeholdt loven herom som nævnt i forvejen en (konventionsbestemt) forældelsesfrist på 3 år, som derfor ikke blev ændret, da følgelovens § 7 indføjede en henvisning til FOL i lovens § 25, stk. 1. Loven henviste i øvrigt til 1908-loven med enkelte fravigelser i § 25, stk. 2 og 3, som ikke blev ændret ved følgeloven. Derimod ændredes den særlige regel om forældelse ved indtræden i erstatningskrav mod atomanlægsindehaveren, således at den nu følger princippet i FOL § 12, stk. 2, jf. lovens § 25, stk. 4. Endvidere fastholdt man en 30-årig absolut forældelsesfrist for statens subsidiære hæftelse efter § 34, stk. 1.

For så vidt angår krav om *patienterstatning* bestod tilpasningen til FOL udelukkende i, at 5-års fristen i klage- og erstatningslovens (KEL) § 59, stk. 1, blev ændret til en 3-års frist ved følgelovens § 24. Modsat de øvrige tilpasninger indføjedes der ingen henvisning til FOL – ligesom der heller ikke før var nogen henvisning til 1908-loven. Den absolutte frist i § 59, stk. 2 (og i § 60, stk. 2, vedrørende lægemiddelskadeerstatning) indebar tidligere en fravigelse af DL 5-14-4, og den fraviger fortsat også FOL. Yderligere fravigelser er senere indført i § 60 b.

En tilsvarende tilpasning til FOL, dvs. alene en forkortelse af en 5-års frist til en 3-års frist, gennemførtes ved følgelovens § 18 i socialaktivlovens § 95, stk. 2, om krav om *tilbagebetaling af kontanthjælp*.

Større praktisk betydning end de ovenfor nævnte tilpasninger til FOL havde ændringerne vedrørende *krav i anledning af forsikringsaftaler* i FAL § 29 ved følgelovens § 2. Det skyldtes ikke kun, at forældelsesfristerne – både den relative og især den absolutte – som nævnt tidligere var (væsentligt) kortere, end hvad der fulgte af de almindelige forældelsesregler (som hovedregel kun DL 5-14-4²⁰), men også, at begyndelsestidspunktet for fristerne var knyttet til de særlige regler i FAL § 24 om forfaldstidspunktet for krav, som brød med grundlæggende forældelsesretlige principper i en sådan grad, at praksis var nødt til i et vist omfang at sætte sig ud over reglerne. Mens der

---

20. Jf. *Bo von Eyben: Forældelse II* s. 196.

tidligere kun ”i øvrigt” henvistes til 1908-loven, indledes § 29 nu – efter ændringerne ved følgelovens § 2 – med en generel henvisning til FOL, hvilket bl.a. har den konsekvens, at den nævnte kobling til bestemmelsen af forfaldstidspunktet i § 24 blev afskaffet. Hovedreglen om anvendelsen af reglerne i FOL modificeres af reglerne i § 29, stk. 2-6, hvoraf de vigtigste er reglerne i stk. 5 om (foreløbig) afbrydelse af forældelsen ved anmeldelse af skade til et forsikringselskab.

2.4. Uændrede regler

Ikke alle specialregler om forældelse blev tilpasset FOL. Dette gælder navnlig en række regler om visse krav i forbindelse med *transportaftaler*, især erstatningskrav mod transportøren i anledning af skade på det transporterede gods, bortkomst heraf eller forsinkelse. Karakteristisk for disse regler er, at de opererer med *kortere forældelsesfrister* end den, der gennemførtes ved FOL (i de fleste tilfælde frister på 1 eller 2 år), og at reglerne bygger på *internationale konventioner*, som Danmark har tilsluttet sig. Kun én ændring af disse regler gennemførtes ved følgeloven (§ 45), som indføjede et 3. pkt. i sølovens § 501, stk. 5, som indebærer en fravigelse af FOL § 19, stk. 1 (reglen om, hvilken ny frist der gælder efter afbrydelse af forældelsen). Bortset herfra er der således ikke sket nogen ændringer af transportreglerne – CMR-lovens § 41 (fragtaftaler om international godsbefordring), luftfartslovens § 118, sølovens § 501 og jernbanelovens § 53, stk. 3 (der henviser til en konvention). Ingen af disse regler indeholdt specifikke henvisninger til de dagældende forældelsesregler, således at det af den grund ville have været nødvendigt at foretage en ændring. I sølovens § 501, stk. 6, suppleres specialreglerne om forældelse således af en henvisning til, at ”almindelige regler om forældelse af fordringer” i øvrigt finder anvendelse; dette indebærer før en henvisning til 1908-loven/DL 5-1-4-4, men nu indebærer det selvsagt en henvisning til FOL. Et andet eksempel er lovvalsreglen i CMR-lovens § 41, stk. 1, hvorefter regler om afbrydelse og standsning af forældelsen i det land, hvor sagen anlægges, i øvrigt finder anvendelse.

Også *uden for transportområdet* findes specialregler om forældelse, som ikke er blevet ændret, og hvor hovedårsagen hertil må antages at